

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Neirankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 13

Sreda, 14. februarja 1934

Leto IX

Vsem izkoriščanim!

Svetovno socialistično gibanje ni gibanje posameznih stanov v svrhu dosege privilegijev zanje. Socializem je nauk o socialistični ureditvi družbe. V današnji družbi je izkoriščana ogromna množica človeštva, bolj, manj, ročnih delavcev, nameščencev, intelektualcev, malih samostojnih eksistenc kakor so obrtniki in mali kmetje.

Dosedaj se tega socialnega položaja marsikdo od teh niti zavedal ni. Preponosni so bili mnogi v družbi na svojo izobrazbo, na svojo samostojnost ali na svojo bajtico in ped zemlje. Vsi ti brezbrizneži danes premišlujejo, kdo in kje je vzrok, da je postal njih socialni položaj čisto še slabši kakor položaj organiziranega delavca ali nameščenca.

Danes mora pač tudi tem slojem biti jasno, da so tudi oni žrtev kapitalističnega izkoriščanja. Kar ni napravil kapitalizem pred vojno, to je povzročila kapitalistična vojna do kraja, tako do kraja, da se danes kapitalizem sam nahaja v najtežjih travicah ter se v svojo obrambo poslužuje najhujše diktature. Nad stoletno izmозgavanje je rodilo današnje razmere: na eni strani vse, na eni nič.

Prav zaradi tega tudi program Socialnodemokratske stranke Jugoslavije te splošne zahteve bodočega gibanja izraziteje, kakor v bivšem svojem besedilu. Socialistično gibanje stoji sicer že od početka na stališču, da je socialistično, to je, da so interesi vseh izkoriščanih plasti človeštva zastopani v njem. To tudi naglašajo vsi programi socialističnih strank zlasti danes, ker mora vsak izkoriščanec že tudi sam uvideti, da je mogoče izboljšati socialne, to je, družabne razmere samo na temelju socialističnega nauka. Ta nauk namreč pravi: vsem ljudem enakopravnost v življenju in do življenja. To je pravica človeštva.

Imamo sicer prav mnogo naukov o ureditvi človeške družbe. Toda večina teh naukov trdi, da človek nima vseh pravic, da se ne sme boriti zanje ter da naj gospodujejo del ali družabni sistem iz sočutja deli pravico po svojem prevdanku. Današnje razmere dokazujejo, kam pridemo s takimi nauki.

Socialnodemokratska stranka Jugoslavije je imela konferenco. V zmišlu društvenega zakona bo potrjena. In čim se to zgodi,

oklenite se je vsi izkoriščani, da se bo uspešneje borila za enake pravice do življenja za vse.

Vsi izkoriščani pravimo, toda iskreno!

Vznemirjana Španija

Španski ministrski predsednik Lerroux, ki je prevzel vladu po prejšnji koaliciji po poizkušnem klerikalnem puču, je v skrbeh, da utegne revolucionarno gibanje v Franciji vplivati na aktivnost revolucionarnih gibanj na Španskem. Bojazen, pravi predsednik vlade, je prav resna.

Pomen socializma na Balkanu. Češki poslanec dr. Lev Winter piše v »Pravo Lidu« z dne 7. t. m.: »Prepričan sem, da bo imelo usidranje socializma na eksponiranem steku Save in Donave velik vpliv na razvoj političnih razmer na Balkanu in s tem tudi v celi Evropi.

Upor delavstva proti fašistični diktaturi v Avstriji — Generalna stavka

Prvi krvavi spopad delavstva s Heimwehri v Linzu. — Topovsko obstreljevanje delavskih postojank na Dunaju in v Grazu. — Krvavi boji v Eggenbergu, Brucku na Muri, na Dunaju in Steyru

Kocka je padla! Avstrijski fašisti so izzvali in pogнали avstrijsko socialnodemokratsko delavstvo v odločilni boj. V trenutku, ko to pišemo, je Avstrija torišče gigantskega boja med delavstvom in fašisti mussolinijevega ter vatikanskega kova.

Skoro bo leto dni, odkar je avstrijska reakcija, krščanski socialci in heimverovci, začela uvajati diktaturo. Neoziraje se na ustavo in na zakone, je odvzemala delavstvu vedno več socialnih pravic, obenem pa je omejevala njegove svoboščine. Socialna demokracija kot legalna predstavica delavstva se je trudila na vse načine, da bi se našel miren izhod iz situacije, ki je nastala vsled izločenja parlamenta. Toda vsa prizadevanja so bila zaman. Zmaga fašizma v Nemčiji je opogumila avstrijski fašizem, ki je po uvedbi hitlerjeve diktature v Nemčiji sam začel resno misliti na uvedbo lastne diktature v Avstriji. Ta namera je dobila popolnoma konkretno obliko, ko je bil dosežen sporazum med krščansko socialno stranko in heimverovci. Do tega sporazuma pa je prišlo, ker sta oba tabora uvidela, da eden brez drugega ne bosta mogla obvladati položaja oz. doseči stavljenega cilja.

Med krščanskimi socialci in heimverovci je razlika v tem, da hočejo prvi uvesti fašizem vatikanskega kova, t. j. zgraditi državo po smernicah Quadragesimo anno, dočim so drugi ogrožajo za fašizem mussolinijevega kova, oba pa družijo sovraštvo do socialne demokracije, do delavskega razreda. Proti nemškemu fašizmu sta le v toliko nerazpoložena, v kolikor je ta nemški fašizem hotel pobasati Avstrijo v svojo malho in pomesti z avstrijskimi voditelji fašizma.

Šele zadnji čas so se pokazali pri enem delu krščanskih socialcev pomisleki proti sodelovanju s heimverovci, ker je bilo vedno očitnejše, da oborožene heimverovske bande ogrožajo predvsem pozicije krščansko-socialne stranke same.

Ali za preorientacijo avstrijske notranje politike je bilo že prepozno. Heimver je s svojim postopanjem postavila vladu pred gotovo dejstvo.

Naskočila je socialna demokracija in s tem izzvala državljansko vojno. Jasno je bilo že od vsega početka, da se avstrijsko razredno zavedno delavstvo, ki je sodelovalo pri utemeljitvi republike ne bo pustilo potlačiti in pomandrat od fašistov brez odpora in da se bo branilo tudi z orožjem.

Krvavi ples je začel v Linzu

Voditelji avstrijskega heimvera so zadnje dni odkrito izjavljali, da se bliža odločilna ura. V okolici mest je bilo opaziti koncentracijo heimverovskih oboroženih čet, dočim so voditelji heimvera začeli akcijo za izmenjavo deželnih vlad in občinskih svetov in postavitev komisarijev.

Prvi udar so heimverovci izvršili v Inomostu, od tu pa so svojo akcijo prenesli na ostale dežele.

Signal za končno razračunavanje med fašizmom in socialno demokracijo pa so dali heimverovci v podeljek, dne 12. t. m.

Zjutraj ob 7. uri so prikorakali heimverovski oddelki pred Delavski dom v Linzu, v nameri, da ga bodo zasedli. Delavstvo pa, ki je že nekaj dni bilo v pripravljenosti, vedoč za namere heimvera, jih je sprejelo s streli.

V teku nekaj ur se je razvila v sredi mesta silna bitka med delavci, ki so se zabarikadirali v domu in napadajočimi oddelki heimvera, katerim sta prišla na pomoč policija in vojaštvo.

Tedaj so začeli prodirati v mesto oboroženi delavski oddelki tudi od drugih strani, ki so zasedli celo policijski komisariat. Šele po dolgih bojih se je posrečilo oboroženi sili potisniti delavce na periferijo mesta in v pristanišče, kjer so se boji nadaljevali še ves dan.

Proglasitev splošne stavke

Kakor hitro so prispela prva poročila iz Linza, je stopilo delavstvo na Dunaju v generalno stavko. V teku pol ure so bili na Dunaju ustavljeni vsi obrati in stavka se je z neverjetno naglico razširila po vsej državi.

Na Dunaju so zastavkali delavci v mestni elektrarni, v plinarni in pri vodu, pridružili so se stavkajočim tramvajski uslužbenci, nato železničarji, nameščenci telefonskih in brzojavnih central, s čemur je bil ukinjen vsak promet. Vlada je na

Velika bitka v okolici Brucka je v teku

Center bojov med delavci in vlado pa je v Brucku.

V Brucku je delavstvo takoj po prvem alarmu stopilo v akcijo. Tu so se zbrali oddelki Schutzbanda iz vsega Gornjega Štajerskega, oboroženi s puškami, granatami in strojnimi. Proti Brucku je bilo odposlano vojaštvo, ojačeno s heimverovci, ki pa so naleteli na silen odpor. Delavstvo je naskočilo vojaške oddelke in se je polastilo topov, ki jih je vojaštvo spravljalo v strelne pozicije. Pri Brucku in v okolici je zbranih 16.000 oboroženih mož Schutzbanda. Boji so se razvili na vsej črti.

Med Gradcem in severno Štajersko so pretrgane vse vezi. Ceste so z dinamitom razstreljene, prav tako tudi železniška proga proti Dunaju. Iz teh krajev ni nobenih poročil več.

Iz Eggenberga

so prispela še podrobna poročila o pričetku krvavega razračunavanja. Orožništvo in Heimwehr sta napravila preiskavo v trgovini delavskega konzuma. Delavci so poslopje obkrožili, orožništvo in Heimwehr razorožili in takoj razvili nadaljnjo akcijo.

Od Gradca do Maribora se vzdržuje lokalni promet. Dalje proti Dunaju so vsi vlaki ustavljeni. Poslednji vlak iz Dunaja je prispel ponoči

proglasitev generalne stavke odgovorila s proglasitvijo obsednega stanja, kar je v teku dneva parkrat sporočila tudi po radiu.

Na Dunaju so zaprli več socialnodemokratskih voditeljev, med njimi tudi župana Seitza, dr. Rennerja in upokojenega generala Körnerja. Istočasno je vlada ukazala zasedi mestni magistrat in pa poslopje »Arbeiter-Zeitung«.

Ogorčeni boji v vseh industrijskih centrih

Vesti o krvavih spopadih in proglasitvi generalne stavke so spravile vse delavstvo na noge. Delavstvo je pevsod ustavilo delo in oddelki razpuščenega Schutzbanda so hiteli na dogovorjena mesta, kjer so prejeli orožje in nato stopili v akcijo.

Na Dunaju

so začele krvave borbe v predmestjih. Ponoči je bilo celo mesto zavito v temo, v sredino mesta pa je odseval svet požarov, raket in žarometov iz predmestij.

V Eggenbergu

je delavstvo zavzelo tamošnjo orožniško postajo in se potem v kraju utaborilo. Proti delavstvu poslani čete žandarmerije, heimvera in vojaštva, so se zapletle v boj z delavsko obrambo in so morali opustiti vsako misel na prodiranje. Ker ni bilo mogoče osvojiti Eggenberga, je graška komanda oborožene sile ukazala obstreljevanje Eggenberga s topovi. Obstreljevanje še vedno traja. Delavci srdito branijo svoje pozicije.

v Maribor, imel je en sam vagon in je pripeljal enega samega potnika.

Krvavi boji na Dunaju

Po dosedanjih poročilih so se delavci polastili pred vsem vzhodnega kolodvora, okoli katerega se vrše lju-ti boji.

Vlada zatrjuje po radiu, da obvlada položaj, vendar pa teh poročil ni mogoče kontrolirati, ker je čisto gotovo, da jih izdaja vlada za pomirjenje prebivalstva in pa, da bi ojačila svoje pozicije.

Krvavi boji tudi v Steyru

V Steyru so prav tako v teku krvavi boji. Delavstvo se je polastilo tamkajšnje tovarne orožja in se je postavilo v bran oboroženim silam, ki jih je dirigirala vlada, da bi zasedle to važno pozicijo.

Mrtvi in ranjeni

Dosedanja poročila vedo povedati o krvavih bojih, pa tudi o številnih žrtvah. Prvi podatki o mrtvih in ranjenih so prispeli v prvih popoldanskih urah večerajšnjega dne. Gotovo je, da je število mrtvih in ranjenih na obeh straneh med tem že ogromno naraslo.

Delavstvo je pripravljeno, da vztraja do zadnjega

Iz poteka dogodkov, pa tudi iz privatnih poročil, ki smo jih prejeli, je delavstvo odločeno, da se brani do zadnjega. Izbirati je imelo itak samo še med počasnim davljenjem, ali pa med udarom, ki naj odloči usodo avstrijske socialne demokracije. Izbirati je imelo samo med tem, ali naj se poda reakciji tako kot nemško delavstvo, brez odpora, ali pa naj tvega svoje sile za svobodo, za ohranitev demokracije in za boljšo bodočnost. Kdor je poznal duh avstrijskega delavstva, ta je vedel, da se bo odločilo za poslednje. Pribiti pa je treba, da ni bilo avstrijsko delavstvo, ki je hotelo z nasiljem uveljaviti svojo diktaturo v Avstriji, ampak da je bil fašizem mussolinijev in vatičanskega kova, ki je izževal socialnodemokratsko delavstvo. Ako bi bilo avstrijsko delavstvo stremelo za uvedbo diktature, bi bilo to storilo mnoge prej, ko je bila demokracija še neokrnjena, ko je bil Schutzbund še legalna organizacija in so njegove kolone, broječe 80.000 mož, korakale v letu 1926 po dunajskem Ringu. Toda delavstvo in njegova predstavnica socialna demokracija sta povdarjala prej in pozneje ter vedno zno-

va, da nikakor ne mislita na uvedbo rdeče diktature v Avstriji, ampak samo na obrambo delavstva in republike, ako bi nastopila reakcija.

Avstrijsko delavstvo v tem trenutku ne brani samo svoje svobode, ampak

brani tudi evropski mir, brani predvsem nedotakljivost malih držav, ki so zrasle na teritoriju razpadle avstro-ogrske monarhije.

Zmaga fašizma v Avstriji bi bila usodopoln uvod v dobo težkih in nedoglednih pretresov v bodočnosti. Mi smo proti nasilju, ali z ozirom na Avstrijo rečemo, da je predvsem dolžnost vladajočih, izogibati se nasilja in pustiti delavstvu prostost ter spoštovati njegove pravice. Država je eno, režim je drugo. Avstrijsko delavstvo je za državo, za republiko, ki jo je samo ustvarilo, je pa proti režimu, proti fašizmu.

Boj avstrijskega delavstva za čast in svobodo bo ostal nevenljiv spomin v analih zgodovine delavskega gibanja ne samo na evropskem kontinentu ampak na celim svetu

Pariško delavstvo je spregovorilo

Pariz v znamenju generalnega štrajka

Pariz, dne 12. febr. 1934.

Združeni delavski sindikati, ki vsebujejo v svojih vrstah nad 80 odstotkov francoskega delavstva in nameščenstva, so proglasili za ponedeljek 12. t. m. generalni štrajk po vsej Franciji, da tako na učinkovit način protestirajo proti poskusom fašistične diktature. Štrajka so se pridružile tudi komunistične strokovne organizacije, dočim zelo malo število krščanskih sindikatov stoji ob strani. Štrajk je po vsej Franciji devdeset odstoten. V Parizu miruje popolnoma vse javno življenje. V ponedeljek ni izšel niti en list. Cestna železnica in takšiji počivajo. Vse tovarne, delavnice, trgovine, pekarnice, gostilne in kavarne so bile zaprte. Obratovale so le tu in tam male pekarnice in kavarne, kjer lastniki sami delajo. Štrajka tudi vse poštne in telefonske osebe. Vzdržujejo se samo telefonske zveze z Ženevo in Londo-

nom, ki jih morajo upravljati najvišji poštni direktorji sami. Štrajkajo tudi vsi državni uradi, od najnižjih do ministrstev, in vse šole po vsej Franciji, ker so državni uradniki in učitelji vse države strokovno organizirani. Proglas za štrajk so podpisale stranke socialnih demokratov, neosocialistov, komunistov, radikalnih socialistov in liga za človeška prava. Pariz je bil kakor izumrl. Električno, plinarno in vodovod za silo upravljajo tehnične čete. Prebivalstvo se je za več dni preskrbelo z živežem. Železničarji so iz solidarnosti ob 9. uri zjutraj po vsej Franciji za eno minuto ustavili ves železniški promet. Vlada je zbrala v Parizu 50.000 vojaštva, ki patrolirajo po mrtvih ulicah. Do poznega popoldneva v Parizu še ni bilo spopadov, pač pa poročajo o njih iz raznih drugih mest. Tako popolnega štrajka še ne pozna delavsko gibanje. Gre pa sedaj tudi za vse.

Madžarska je priznala Sovjetsko Rusijo. Dokument o vpostavi rednih diplomatskih odnosov med obema državama, sta v Rimu podpisala poslanika madžarske in Sovjetske vlade pri italijanski vladi. Istočasno so se med obema državama započela tudi pogajanja o trgovinski pogodbi. Madžarska si od tega obeta ožvilenje svoje industrije.

Dimitrov se je odločil za gladovno stavko, ker ni mogoče doseči njegove osvoboditve. Z ozirom na svojo mater pa stavko odlaža za pozneje.

Deficit nemškega državnega proračuna je znašal lani 1.4 milijarde, letos pa znaša 1.9 milijard mark. — Pod fašizmom razmere torej niso postale boljše.

Ce si z naročnino v zaostanku, jo poravnaj takoj! Pomisli, da se morajo delavski listi vzdrževati izključno z lastnimi sredstvi. ---

Volitve zaupnikov v II. skupino rudarske zadruga

V nedeljo, dne 18. februarja t. l. se vrše po vseh rudnikih Slovenije volitve zaupnikov v II. skupino rudarske zadruga. Izvoliti bo treba okroglo 80 do 90 zaupnikov. Poslovna doba zaupnikov v rudarski industriji traja tri leta. Volilno pravico ima vsak delavec-ka, ki je zaposlen pri podjetju najmanj eno leto in je dopolnil 21. leto starosti. Voljen kot zaupnik pa more biti samo oseba, ki je dopolnila 24. leto in je bila zaposlena pri podjetju, ki spada pod ta pravila, vsaj tri leta.

Zanimanje za volitve je med rudarji vedno živahno. Posebno živahno pa je letos, ko se nacionalisti silno trudijo, da bi pri teh volitvah dobili čim več mandatov. Ne sramujejo se še tako gorostasnih laži, samo da oblatijo sedanje delavske zaupnike in sploh vse, kar je v zvezi s svobodnim delavskim gibanjem.

Zveza rudarjev Jugoslavije je tudi sedaj, kakor prej vedno, postavila svojo lastno kandidatno listo, v svesti, da se bodo rudarji v nedeljo v ogromnem številu izrekli za njo in glasovali za njeno listo. To lahko pričakuje v polni meri zato, ker ve, da rudarji znajo ceniti delo sedanjih zaupnikov, ki so v najtežji dobi, včasih z največjim samozatajevanjem, vršili svojo nalogo nepristransko in nesebično, vedno v prid celokupnega delavstva.

Prepričani smo pa tudi, da rudarji ne bodo volili nacionalcev, ki bi bili hlapci svojih gospodarjev. To bi bilo proti njihovu razrednemu ponosu. **Rudarji nočejo fašizma. Zato bodo v nedeljo vsi do zadnjega glasovali za kandidate na listi Zveze rudarjev Jugoslavije.**

Naj živi zmaga rdeče liste! Proč s fašizmom!

Izjava češkega poslanca dr. Wintra beograjski „Politiki“

ČSL socialdemokrati podpirajo politiko Male antante — Zakaj je potrebna z njihovega vidika naša stranka?

Ob priliki bivanja češkoslovskega delegata, poslanca, bivšega ministra socialne politike, dr. Winterja v Beogradu, je podal slednji uredniku »Politiki« na njegovo prošnjo med drugimi tudi sledeče izjave:

»Državni aparat v Češkoslovaški ne bi mogel nikdar doseči onih rezultatov v borbi s Hitlerizmom v Češkoslovaški, če ne bi tudi nemško prebivalstvo Češkoslovaške vodilo aktivne politike, ki je konstruktivna (ustvarjajoča) v odnosih do Češkoslovske države. Tu igrajo vidno vlogo nemški socialdemokrati v Češkoslovaški.

Na državni konferenci jugoslovanskih socialistov mi vzbujajo pozornost veliko število mladine. Stara generacija že izgineva. Zadovoljivi so bili govori prisotnih delegatov, ki so vsi kot delavci kratko in jedrnat izražali svoje misli. Jugoslovanska socialna demokracija se bo gotovo konsolidirala (uredila).

Priznavam odkrito, da imamo mi direktno interese, da podpiramo jugoslovansko socialdemokratsko stranko. Mi podpiramo politiko Male antante in to ne radi tega, ker smo mi ena od vladnih strank, ampak iz prepričanja. V agitaciji, ki se vodi pri nas proti nam posebno s strani komunistov, se nam vedno predbaciva: »S kom pa Vi tam v Jugoslaviji delate skupno politiko? Tam vendar ni nobene socialistične stranke.« Torej že radi tega smatramo kot važno in potrebno, da obstoji v Jugoslaviji socialistična stranka in da se more razvijati in svobodno delovati. To je važno za našo politiko pomaganja Mali antanti. Jugoslovanska socialna demokracija bo naravno z nami sodelovala, in to morda več kot z drugimi v Internacionali. Naši državni interesi so bližji. To bo počelo tudi mednarodno pozicijo Male antante in to je zelo važno, ker vidimo mi v Mali antanti instrument za samostojnost malih narodov. Z druge strani bo socialistična stranka v vsakem slučaju za aktiven položaj Jugoslavije v odnosu na Balkanski pakt. Ta pakt je za nas zelo važen, ker bo potem imela Jugoslavija pokrito zaledje.

Zlorabe pri bosanski agrarni reformi

Namesto enega je dobil devet milijonov

Trije poslanci iz Bosne so na zasedanju narodne skupščine 6. februarja naslovili na predsednika vlade štiri interpelacije, tičeče se korupcijske afeze zlorabljanja obveznic za odkup begljskih veleposestev v Bosni in Hercegovini pri izvedbi agrarne reforme. Interpelacija Miloša Dragovića, naslovljena na predsednika vlade, vsebuje 5 točk:

Med debato, ki je sledila, se je imenovalo tudi ime bosanskega poslanca Huseina Kadića v zvezi s to afero. Ta je nato prosil, da sme govoriti in se je opravičeval, da on iz naslova agrarne reforme ni prejel več, kakor mu je za to po zakonu pripadalo, če pa bi se ugotovilo, da je prejel kaj neupravičeno, je pripravljen škodo poravnati.

Vlada je izjavila, da je ukrenila vse potrebno v varstvo državnih interesov.

Bolgarija tudi obnovi politične odnose z Rusijo. V bolgarskem parlamentarnem odboru za zunanje stvari so razpravljali o priznanju Rusije. Poslanec profesor Genov je rekel, da je nepojmljivo s stališča mednarodnega prava, če se to še ni zgodilo, ker ruski režim traja že skoraj dve desetletji. Inicijativa pride še na sejo parlamenta, kjer bo predlog najbrže sprejet.

Volitev češkoslovskega predsednika. Letos se bo vršila, in sicer najbrže dne 17. maja, volitev predsednika češkoslovske republike. Zadnje volitve so se vršile dne 27. maja 1927. Volitev predsednika se vrši vsakih sedem let. Volitev izvršita senat in poslanska zbornica na skupni seji. Kandidat utegne biti samo sedanji predsednik dr. T. G. Masaryk.

Tone Maček:

45

Slučaj Kumberger

Trpinka je bila pa vseeno nevoljna:

»Se nikdar ni bil orožnik v mojem stanovanju. Ali je tega treba? Mar bi bil šel z menoj domov.«

»Čemu se jezite? Ne vidim v tem nič sramotnega. Saj je menda ni hiše v Hrastniku, da bi je ne bili že obiskali.«

Nekateri starejši moralisti so se zgražali nad podivjanim svetom in nad škandalom. Prizanesljivejši so jih tolažili in jim skušali dopovedati, da ni tako hudo.

»Napram prejšnjim časom so naši rudarji še prave ovce. Naša prva generacija, ki se je sestavljala iz raznih deklasiranih eksistenc, nanešenih sem v to dolino iz vseh strani sveta, je bila res nekako podobna kalifornijskim zlatoiskalcem v sredini prejšnjega stoletja. Nič čudnega ni bilo tedaj, če so vsak mesec enega ubili. A danes? Kako dolgo je že temu, kar se je pripetil zadnji tak slučaj? Tu in tam še kak pretep, ki pa ga navadno ne povzročé domačini, ampak največkrat ljudje, ki prihajajo sem za priložnostnimi zaslužki z dežele. A še teh prask bo vedno manj, čim bolj se bo rudnik osamosvojeval od pritoka z de-

žele in bo prevladalo v njem delavstvo, ki je tu rojeno in tu vzgojeno. Zato ni prav nobenega povoda za črnogledost o moralnih kvalitetah tukajšnjih rudarjev. Naš mladi naraščaj je že čisto drugačen, samozavestnejši, treznejši, s svojo posebno moralnostjo, ki mu jo daje zavest skupnosti.«

Strogi moralisti so še nadalje godrnjali, a bilo jih je vedno manj in imeli so za to tudi vedno manj povoda.

France se je medtem že nekako uživel v svoj novi stan. Ni čutil več tako velikega notranjega odpora vselej, kadar je moral vlačiti nase blatne in sajaste cunje, ko se je odpravljal na delo. Tekom meseca se je že marsičemu privadil. Določal so ga za razna dela in le, kadar niso drugod kje nujneje rabili, je smel iti s Kurentovo tovarišijo. Spoznal je delo tudi na drugih odkopih, vozil je samo težke vozičke po osamljenih rovih, pomagal je pri kopanju prođušnikov, pri izpraznjevanju zbiralnih šahtov, pri zapolnjevanju izpraznjenih odkopov, pri zniževanju vzboklih tirov in pri polaganju tračnic, čistil je kanale in se pri tem polil z blatom od temena do pet, pomagal je pri spravljanju različnega materiala v jamo, nadomestoval je obolelega fanta-vlakovodjo, ki je spremljal s premogom naložene vlake pod glavni šaht, na nekem podzemeljskem bremsbergu je odklopljal polne vozičke, ki so mu jih spuščali od

zgoraj in priklopljal prazne, ki so jih vlačili navzgor, na enem nočnem šihu je moral celo pomagati nalagalcu pod glavnim prometnim šahtom s tem, da mu je porival h kletki polne vozičke, ki jih je ta suval v kletko, jo zapiral in dajal signal. Pri tem ga je kljub vroči julijski noči, ki je žarevala zunaj, tu doli strahovito mrzilo, če je le minuto obstal, kajti po šahtu je kar tujil mrzli zračni prepih in oblečen je bil samo v tenko premočeno srajco, ki bi sicer zadoščala pri delu v notrajnih rovih ni se pa nadejal, da ga bodo tu sem porinili.

Vse je videl, vse poskusil, z vsakim delom se je seznanil, povsod je našel kaj zanimivega, novega, a spoznal je tudi, da je povsod urejeno tako, da delavec do skrajnosti izrabi svoje moči in da nikjer ne zasluži »preveč«, to se pravi, da bi mu kaj ostalo preko najnujnejših potreb, da si ohrani življenje.

Po preteku enega meseca je tudi on šel po svoje plačilo. Že par dni poprej je nestrpno pričakoval prve nedelje po petnajstem. To jutro ga ni bilo treba buditi. Vstal je brž, ko je solnce posijalo. Janez je bil že tudi zbujen, a še ni maral vstati, ker je prišel pozno z delo. Dofe je pa še trdno smrčal.

(Dalje prihodnjik.)

Doma in po svetu

Kako se je porabljal bednostni fond po zadnjem proračunu. Iz poročila poročevalca na seji banovinskega sveta posnemamo to-le: Referent je poudaril, da je bil za lansko leto bednostni fond določen na 9 milijonov dinarjev, vendar pa se ta vsota ni mogla doseči, ker je začel fond prekasno poslovati. Dosedaj so za omiljenje brezposelnosti s pomočjo javnih del dobili iz bednostnega fonda srezi Brežice 75.000 Din, Celje 125.000 Din, Celje, mesto 30.000 Din, Črnomelj 50.000 Din, Dolnja Lendava 55.000 Din, Gornji grad 25.000 Din, Kamnik 70.000 Din, Konjice 45.000 Din, Kočevje 100.000 Din, Kranj 45 tisoč Din, Krško 80.000 Din, Laško 150.000 Din, Litija 120.000 Din, Ljubljana okolica 70.000 Din, Ljubljana mesto 175.000 Din, Ljutomer 80.000 Din, Logatec 85.000 Din, Maribor desni breg 100.000 Din, Maribor levi breg 70.000 Din, Maribor mesto 90 tisoč Din, Metlika 40.000 Din, Murska Sobota 50.000 Din, Novo mesto 110.000 Din, Prevalje 75.000 Din, Ptuj 115.000 Din, Ptuj mesto 5000 Din, Radovljica 50.000 Din, Slovenjgradec 60.000 Din, Šmarje pri Jelšah 110.000 Din, Škofja Loka 45.000 Din. Skupaj 2.280.000 Din. — V razpravi se je povdarjalo, da se je pri razdelitvi premalo upoštevalo v prvi vrsti industrijske okraje, od koder se stekajo fondovi dohodki. V razpravo je posegel tudi s. Golouh. Proračun dohodkov se cenil na 4.7 milijonov, izdatkov pa na 5.7 milijonov dinarjev. Od tega se naj porabi za javna dela 3 milijone, za višje kvalificirane nezaposlene 800.000 Din, za elementarne nezgode in uime 500.000 Din, za prehrano onemoglih, nezaposlenih in rodbin 900.000 Din, za javne kuhinje in ustanove 500.000 Din. Fond se bo porabljal domala po istem načinu kakor lani.

Inozemski časopisi o našem pokretu. S kongresa socialnodemokratskih sodrugov v Beogradu dne 3. in 4. februarja t. l. prinašata obširna poročila ugledna češka socialistična dnevnik »Pravo Lidu« v Pragi in »Nova doba« v Plznu iz povera čeških delegatov narodnega poslanca dr. Leva Winterja iz Prage in glavnega urednika s. Josipa Jirouta iz Plzna. S. dr. Winter je objavil najprej v »Pravo Lidu« z dne 7. t. m. uvodnik pod naslovom »Zborba jugoslovanske socialne demokracije, kjer pravi med drugim: »Doba diktature, ki onemogoča svobodo izražanja in s tem kontrolo, je najboljša priložnost za širjenje nekontroliranih govoric in zlasti sumničevanja. Tudi jugoslovanski sodrugi, ki so se odločili za novo politično aktivnost, so osumičeni, da pristopajo k svoji akciji v sporazumu z vlado, katera baje potrebuje socialistično stranko bolj, kot delavstvo samo. S. Jiroutom sva se prepričala, da je to sumničevanje brez podlage. Vkljub temu sem smatral za potrebno poudariti, da ne posveča Internacionala novi stranki samo posebnega zanimanja, ampak tudi svojo posebno pozornost. Izjavil sem v prepričanju, da bo ohranila jugoslovanska stranka brez madeža rdeči prapor, ki ga je razvila po daljšem času zopet ob nepopisnem navdušenju. Nato mi je odgovoril dr. Topalović z ganljivimi besedami: »Bili smo vedno zvesti socialisti. Danes smo takšni kot smo bili pred diktaturo. Visoko smo dvignili rdeči prapor, prapor boja, zmage socializma. Mogoče bomo v boju sami podlegli, a vsikdar bomo ohranili čist prapor, zaupan nam od Internacionala.«

Kaj je sodruga najbolj razveselilo v Beogradu? V tem pogledu piše s. poslanec dr. Winter v »Pravo Lidu«: »Je naravno, da je zborovanje zelo prijateljsko sprejelo številne dopise in brzojave, s katerimi so razne socialistične stranke iz inozemstva izražale svoje živo zanimanje nad obnovitvijo jugoslovanske socialne demokracije. A najživahnejši izliv je vzbudil brzojav bol-

Vedno na strani reakcije!

Če dva delata isto, ni isto.

O tem se je lahko prepričal, kdor je zadnje dni čital »Slovenca« in njegova poročila o dogodkih v Parizu. Dokler so demonstrirali francoski frontniki, člani »Ognjenega križa«, člani »Francoske Akcije« in monarhistična »Zlata mladina« proti vladi Daladierja (ki ni bila menda nič manj »od boga postavljena«, kakor vlada Doumerga), je bila po »Slovenca« to »vest Francije«, ki se je končno prebudila, da pomeže s framazonstvom in lažni demokracijo, bilo je to zanj zopet veličasten povratek dni Velike Revolucije leta 1787, ko je spregovorilo pariško ljudstvo in pokazalo svojo neupogljivo voljo. (Pozabil je pa povedati, da je takrat mnogo črnih sukenj viselo na pariških svetilnikih.) Kratkotomalo, »Slovenec« se je kopal v deliriju sadizma. Ko pa je naslednji dan isto pariško ljudstvo, z istimi gesli proti vladi, na

enak način šlo na ulico, le da to ni bila več »Franceska akcija« in »Zlata monarhistična mladina«, temveč delovno pariško ljudstvo, ki se je, potisnjeno na periferijo, hotelo tudi enkrat malo sprehoditi po razkošnih centralnih bulvarjih, je pa »Slovenec« nenadoma začel bruhati ogenj in žveplo proti podivjani pariški drhali in klicati nad njo vse rablje tega sveta. Kar je včeraj blagoslavljaj, je danes preklinjal, dasi je bilo v bistvu isto. Ubogi Daladier je čez noč postal največji zločinec Francije, pred katerim je celo sam Staviski obledel. Njegov največji zločin je bil seveda ta, da je v aferi Staviskega hotel z odločno roko odmakniti kulise, za katerimi se je skrival tudi premnog »cvet Francije«. Taka kulisa je bil Chiappe in radi tega je moral Daladier pasti. A ni še vseh dni konec.

Ljubljana

Nova policijska palača v Ljubljani. Pogajanja med ljubljansko občino so toliko uspela, da zgradi občina velikansko poslopje ob Pražakovi ulici in Miklošičevi cesti. Načrti so že izdelani. Palača bo veljala mestno občino okoli 12 milijonov dinarjev. V koliko bosta k stroškom prispevali država in banovina, še ni določeno. Občina bo pa morala zopet najeti večje posojilo.

Maribor

Podružnica »Svobode« Maribor priredi v sredo, dne 14. februarja ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice, Maribor, Sodna ulica 9-II, diskusijski večer »O morali in etiki«. Vodi bo diskusijski večer s. prof. Teplý. Sodrugi, pridite v polnem številu.

ZVEZA ŽIVILSKIH DELAVCEV V MARIBORU sklicuje za nedeljo, dne 18. t. m. ob 9. uri dopoldne svoj redni letni občni zbor, ki se bo vršil v društvenem lokalu v gostilni »Zlati konj« v Vetrinjski ulici. Člani organizacije se naprošajo, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo. Odbor.

Podružnica ZPNJ v Mariboru sklicuje za četrtek, dne 15. februarja 1934 ob 20. uri v prostorih Delavske zbornice v Mariboru, Sodna ulica 9, svoj redni letni občni zbor. Dnevni red: 1. Poročilo odbora: a) predsednika, b) tajnika, c) blagajnika, d) zastopnika podružnice v Delavski zbornici in v Pokojninskem zavodu, e) poročilo nadzorstva. 2. Položaj privatnih nameščencev in bodoče naloge zveze. 3. Volitev novega odbora. 4. Razno. — Vse članke in članice vabimo, da se tega občnega zbora zanesljivo udeležijo in pripeljejo s seboj tudi druge, posebno pa še neorganizirane nameščence. Odbor.

Dramski odsek mariborske »Svobode« je obdržal nedeljo, dne 11. t. m. svoj redni občni zbor, iz poročil, ki so jih podali razni funkcionarji, je bilo razvidno, da je odsek v prošlem letu dobro deloval in je priredil več lepih večerov, izmed katerih bi bilo vredno omeniti predvsem »Marxovo proslavo« in proslavo »15 letnice smrti Ivana Cankarja«. Občni zbor je naložil novemu odboru, ki je prav posrečeno sestavljen, lepe smernice in naloge, tako, da je pričakovati, da bo odsek v bodočem letu beležil še lepše uspehe kakor dosedaj.

Pri mestnem avtobusnem podjetju je mestna občina nameravala znižati voznino in uvesti enodirno tarifo. Radi zvišanja davčne takse na vozovnice (ki je že dosedaj znašala letno 150.000 dinarjev) je pa to onemogočeno. S tem v zvezi se zopet pojavlja vprašanje uvedbe električnih trolleybusov mesto bencinskih avtobusov, ker bi pri njih bila pogonska sila znatno cenejša.

Protituberkulozni dinar je dosegel v januarju t. l. vsoto Din 90.813.—, ki je namenjena za zgradbo azila tuberkuloznim bolnikom. Vsem darovalcem, kakor stanovskim najemnikom, hišnim posestnikom, njihovim upraviteljem in oskrbnikom ter hišnikom, iskrena in priskrena hvala! Ker je izmed vseh smrtnih slučajev tuberkuloze še vedno na prvem mestu umrljivost, je ta požrtvovalnost Mariborčanov samaritansko delo, pri katerem naj bi v tekočem letu sodelovala vsaka hiša, sleherni meščan. — Protituberkulozna liga, Maribor.

Gradnja mostu na Mariborski otok hitro napreduje. V strugo so pogreznil železne kesane, ki jih napolnjujejo z betonom za nosilne stebre. Most mora biti do srede maja gotov.

Kostanje na Aleksandrovi cesti sekajo. Padli so že med Cankarjevo in Prešernovo ulico. Ostali bodo še padli. Ko bomo urejena promenada, kakor je v načrtu, jih ne bomo prav nič pogrešali.

Uho je odgriznil v Bosanski Krupi fant svojemu tekmeču, ker je poročil dekle, za katero se je tudi on potegoval.

Nočno službo vrši lekarna pri »Orlu« mag. Minašnik, Glavni trg 12.

»Prijatelj Prirode«, Maribor. Redni letni občni zbor se bo vršil v ponedeljek, dne 19. februarja ob 19. uri v društvenem lokalu, Ruška cesta 7. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročila. 3. Volitve. 4. Smernice bodočega dela. 5. Raznoterosti. Vabimo vse članke, da se občnega zbora udeležijo. Odbor.

»Ljudska samopomoč« v Mariboru. Grajski trg 7-I., reg. pomožna blagajna, opozarja cenj. čitatelje na današnji oglas.

Celje

Kazensko praznovanje pri Westnu. Vodstvo Westnovega obrata je odredilo za tekoči teden praznovanje vsega delavstva, radi tega, ker je nek zlikovec vandalsko onemogel v noči od torka na sredo stiskalni oddelek v tovarni. Ker se krivca ni moglo ugotoviti, bo moralo sedaj vse delavstvo nositi kazen v obliki izgube enotedenskega zaslužka. Stvar sama na sebi je sila značilna. Omenjeni oddelek je vsako noč zaprt in imajo dostop do ključev le štiri osebe. Kako se je mogel zlikovec splaziti v obrat je težko reči. Je gotovo povsem krivično, če mora zaradi enega zanikrnega malopridneža, ki tako dejanje izvrši, trpeti toliko sto nedolžnih ljudi. Še bolj krivično pa je, če kdo omenjeni prestopek očita delavskemu zaupnikom in delavski organizaciji, ko je vendar jasno kot beli dan, da pošten in zaveden, organiziran delavec takega čina niti v sanjah ni sposoben. V delavskih organizacijah se zbirajo oni delavci, ki se zavedajo svojega poštenega dela in tirajo zani pošteno plačilo. Njihova borba je častna. Oni so v tovarni element reda in discipline, zato se tudi opravičeno protivijo, če jim kdo podtika takšno ničvredna dejanja. Če bi bilo vodstvo tovarne na tem, izločiti od kazni, čim več onih ljudi, ki tega čina gotovo niso storili, potem bi moralo izločiti predvsem vse organizirane. Krivca za tako dejanje bi pa morali iskati med tistimi, ki v navzočnosti predpostavljenih globoko krive svoje hrbtenice, in se priljujejo na vse močooče načine, v resnici pa nimajo smisla ne za red, za delo in ne za disciplino. Če bi vse to imeli, bi imeli tudi zavest, da so dobri in koristni delavci in bi se urali tudi potegovali za svoje pravice, in bi se tudi organizirali.

Trbovlje

»Unternemerji« zopet na delu. Delavski zaupniki II. skupine so že ponovno protestirali proti oddaji dela takozvanemu »unternerjerju«, ki prevzame razna dela in jih potem s svojimi ljudmi izvršuje. Delo se odda za gotovo svoto in tisti, ki ga izvršujejo sploh ne vedo koliko bodo zaslužili. Ni še dolgo tega, ko so znani »narodni« prvaki vršili takšno delo na obratu »Agnes«. Delali so v nadurah in nedeljskih šitah, nazadnje pa niso zaslužili niti toliko, da bi se izplačale 50-odstotne nadure in nedeljsko delo, tem manj še doklade na akord. Sedaj je zopet prevzel en »narodni« prvak, ki tudi kandidira za zaupnika pri volitvah v II. skupino, takšno delo. Dosedaj je bilo na istem delu zaposlenih 12—13 delavcev po 8 ur. V 24. urah je bilo zaposlenih 36 do 39 delavcev. Sedaj jih bo pa zaposlenih samo po 12 in bodo ti delali v nadurah oziroma nedeljskih in praznovanih dnevih. Vse to povzroča brezposelnost in morajo drugi rudarji zato še več delavnikov praznovati. — Na Tereziji je dolgo časa vršil tako delo nek »narodni« prvak, sedaj se je pa to vendar nehalo, ko so delavci občutili, da se jih je s takšnim »unternerjem« dobesedno zapostavljalo. — Zanimivo je, da vsi ti »unternerjerji« in »rajsjerji« kandidirajo na listi narodne strokovne zveze za volitve v II. skupino, in če bi ti narodni zastopniki bili izvoljeni, potem bi najbrže prevzeli dve tretjini trbovelskega rudnika kot »unternerjerji«. Potem bi se na obetala trbovelskim rudarjem res lepa bodočnost.

Podružnica »Prijatelja Prirode« v Trbovljah zopet deluje. Predstavniki podružnice »Prijatelja Prirode« so prešli od oblasti vrnjene vse arhive in je s tem delovanje Delavskega planinskega društva »Prijatelj Prirode« zopet v polnem teku.

Slov. Javornik

Občni zbor »Svobode«. V nedeljo, dne 4. t. m., se je vršil občni zbor javorniške »Svobode« v delavski restavraciji pri Kojnici, nasproti tovarne. Udeležba članstva je bila prilično dobra, dasi se je istega dne vršilo na Savi veliko zborovanje kovinarjev SMRJ. Poročila, ki so jih podali posamezni odborniki, so bila sprejeta, vendar pa je marsikdo izrazil željo, da naj bi bilo delo »Svobode« v tekočem letu bolj živahno kakor je bilo v preteklem letu. Toda dosedanj funkcionarji so bili vsi prezaposleni in na to se je polagal ozir tudi pri volitvah novega odbora. Število članov je sicer naraslo, vendar bi lahko bolj. Denarno stanje je prilično dobro. Najboljše de-

garskih sodrugov, ki žal niso mogli priti v Beograd. Ko pa sem v svojem govoru povdaril razumevanje konference za sodelovanje z Bolgarijo, ki medtem še ni pristopila k balkanskemu paktu, se je burno soglašanje ponovilo. Morda se je to soglašanje še stopnjevalo, ko sem povdaril, da morejo države Male antante čimprej urediti svoje razmerje k Sovjetski Rusiji.

Naš kongres v slikah. Poročali smo, kako obširno so pisali beograjski in tudi inozemski ugledni časopisi o dvodnevnem kongresu ob priliki sklepanja za obnovo socialnodemokratske stranke v Jugoslaviji. Na kongresu pa niso bili zastopani samo številni odlični novinarji beograjskih in zagrebških časopisov, ampak tudi fotografji teh časopisov, ki so neprestano fotografirali zborovanje, predsedstvo kongresa ter inozemske delegate. Že naslednji dan so imeli beograjski listi celo vrsto fotografij z zborovanja, na katerih je bilo zlasti videti tudi s. Petejana za predsedniško mizo, s. Topalovića pri govorniškem odru in ostale sodrugi. Posebno veličasten utis pa je napravila slika z manifestacijskega zborovanja v nedeljo, dne 4. februarja, ko je bilo po sodbi beograjskih novinarjev navzočih okrog 2000 zborovalcev. To sliko je objavilo »Vreme«, »Pravda« in drugi.

»Nova Doba« iz Plzna o Mariboru. Nedeljska številka socialnodemokratskega dnevnika »Nova Doba« v Plznu z dne 11. februarja t. l. prinaša obširnejši članek s poročilom o krasnem zborovanju mariborskih socialnih demokratov ob priliki obiska in predavanja sodr. Josipa Jirouta, glavnega urednika tega lista iz Plzna. Članek nosi naslov: »Velik socialnodemokratski zbor v Mariboru« ter hvali veliko udeležbo mariborskih sodrugov in sodrugov na tem zboru ter njihovo živahno zanimanje za izvajanja govornika. Članek povdarja, da je Maribor znan kader socializma in bo imel omenjeni zbor nedvomno velik moralni in agitačni pomen za razvoj socialnodemokratske stranke v Jugoslaviji.

Važna sodba o nadurnem delu. V današnjem listu objavljamo izredno važno in tudi zanimivo razsodbo celjskega sreskega in okrožnega sodišča o zahtevku 50 odst. povška za nadurno delo. Opozorjamo delavstvo, da si sodbo natančno prečita in se po njej ravna. Posebno delavski zaupniki si naj sodbo dobro shranijo in delavstvo primerno podučijo. Branite svoje pravice, dokler jih imate.

Stroga obsodba odvetnika v Berlinu. Odvetnik Kurt Heim se je ob intervenciji za nekega jetnika v koncentracijskem taborišču zglašil tudi pri politični policiji glede izpustitve Ebertovega sina Frica Eberta. Ebert je bil tudi izpuščen, računal pa je za svoj trud 250 mark. Berlinsko deželno sodišče ga je zaradi tega obtožilo goljufije in je bil obsojen na eno leto in šest mesecev ječe.

MNOGO RAJŠE... kakor čisto mleko imajo otroci Kathreiner Kneippovo sladno kavo s pravim »Francovim« pridatkom. Zdravo, redilno in prijetno!

Izje še knjižnica pod vodstvom s. Svetine, ki je lani izposodila skoraj 2000 knjig in je najdelavnejši odsek. Sledi pevski odsek, ki je imel celo vrsto nastopov, tako gostovanje v Ljubljani, v radiu, v Kranju itd. Dramatični odsek dela bolj počasi. Poročilo nadzorstva je pokazalo, da je vse v redu. Po daljši in mestoma precej živahni debati je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik s. Žumer Franc, Javornik — Borovlje, podpredsednik s. Zagar Anton, Kor. Bela, tajnik Giorgioni Edvard, Borovlje, blaginik s. Noč Anton, Kor. Bela, odbornik s. Noč Tomaž, Dolinar Franc, Tavčar Janez. Nadzorstvo: ss. Pukl Franc in Noč Martin. S. Dolinar ni mogel prevzeti več predsedstva zaradi prezaposlenosti, ko vrši funkcije občinskega blaginika v kor. belski socialistični občinski upravi. Upati je, da bo zdaj, ko so prezaposlene s druge izmenjali manj zaposleni, delo bolj napredovalo in bo bolj živahno. In tako je prav in potrebno.

»Rdeče rože« na odru »Svobode«. Javorniška »Svoboda« bo uprizorila v nedeljo, dne 25. t. m., na odru v Delavskem domu na Savi znano prekrasno igrano našega dobriškega sodruka Jožeta Moškriča »Rdeče rože«. Igra je slika socialnih bojev delavstva v tovarni, borbe glavnega zaupnika za delavstvo, borbe tovarne proti delavskemu zapniku in zvičaj, ki se jih tovarnar pri tem poslužuje — in prikaže v petih dejanjih napore, težkoče in končno zmago delavstva. Opozorjamo pri tem na opis te igre, ki ga je objavil Janez Samojov v zadnjem »Delavcu«. Vabimo vse naše jeseniške, javorniške in tudi vse okoliške sodruge, da si to krasno delo ogledajo. Na svidenje — bratje, le k solncu, k svobodi!

Jesenice

Investicijska plat jeseniškega občinskega proračuna. Večkrat smo že poročali, kako potrebne bi bile na Jesenicah razne javne zgradbe, ki jih ni — in bati se je, da jih še dolgo ne bo. — Gasilni dom se podira, meščanska šola je premajhna, da ima razrede v osnovni, v hiralnici se pošiljajo ljudje tam nekam h Kamniku, sirotišnice ni, bolnica je samo za Bratovsko skladnico, drugi bolniki je nimajo, dečje doma ni, ceste so pod vsako kritiko, kopališče je in ga ni — skratka, mestu, ki ima 8000 prebivalcev in gravitira vanj še morda 10.000 ljudi, manjka vse, kar naj bi mu dalo mestni značaj. Toda novi občinski odbor si je baje postavil nalogo, nadoknaditi vse to. In letošnji proračun kaže te namene v naslednjih postavkah: prispevek v sklad za gasilni dom Din 50.000.—, prispevek v sklad za povečanje meščanske šole Din 25.000.—, prispevek za regulacijski fond Din 20.000.—, ustanovni stroški mestne hranilnice Din 15.000.—, prispevek v sklad za novo stavbo občinske ubožnice Din 50.000.—, prispevek v sklad za zavetišče za deco Din 6.000.—, prispevek v sklad za bolnico Din 30.000.—, kakor je bilo slišati iz utemeljitve predsednika fin. odseka g. dr. Obersnela, namerava obč. odbor postaviti s temi skladi v skupnem znesku — brez gasilskega, ki je bil že prejšnje leto in je letos za Din 50.000 znižan — Din 146.000 temelje za svoje bodoče delo. Nam se pa zdi, da taki skladi niso preveč varni, da radi zamrznejo itd. In da so taki »kamni« za Din 146.000.— malo predragi. Občinski odbor bi si tudi drugače lahko zamislil realizacijo svojega programa za svoje redno in smoteno gospodarstvo, ki ga je ob volitvah obljubil. Zaradi tega je bilo načelo delavske skupine in vse opozicije sploh, da naj se vrši to delo rajši po enotnem sistemu, po etapah. Letos naj se vsi ti fondi združijo, dodaj naj še nekatere postavke, ki jih je opozicija navedla, in dobila bi se vsota okrog Din 300.000.—, s katero naj se letos že končno zgradi eno stvar, vzemimo, da se poveča meščanska šola. Drugo leto spet vse postavke skupno na drugo polje — in spet bo nekaj narejenega. To bi bilo res uresničevanje in realiziranje investicijskega načrta, dasi po etapah. Realiziranje po večernem sistemu, z nabiranjem skladov, pa še dolgo ne bo omogočilo dejanske realizacije pri nobeni postavki. Po dolgih letih pa bo morda vse naenkrat izvršeno ali pa bodo skladi kje zamrzili in zvozeneli.

Česar se opozicija najbolj boji in pred čimer tudi večino sviri. Predlogi opozicije, zlasti delavske skupine, so v tem delu večini sicer ugajali in se je močno nagibala k njim, vendar končno, dasi načelno ni bila proti, ni mogla glasovati za nje, ker bi bil s tem pač pokvarjen njen lastni otrok — proračunski predlog. Tak je bil videz — in pa zato — ker bi bilo nerodno,

če bi jih 20 sprejelo načelno različen predlog desetih. Vendar po našem mišljenju še ni vseh dni konec in še ni vse zamujeno — večina naj dobro premisli kaj dela, in kaj je boljše in morda bo še pravočasno izpremenila svoje stališče in naziranje v vprašanju investicij. Naj se na Jesenicah res kaj napravi.

— Kar se pa tiče Gasilskega doma, je bil letos predviden po dogovoru zadnji obrok in bi se z gradbo lahko pričelo. Toda v občinskem proračunu je namesto potrebnih Din 100.000.— samo Din 50.000 in kljub vsem protipredlogom opozicije, je večina vztrajala na manjši vsoti. Kaj porečejo gasilci, ne vemo, vemo pa, da je del. zastopstvo storilo svojo dolžnost.

Ptuj

Smrtno se je ponesrečil pri vojakih v Splitu s. Perša Fridl iz Brega pri Ptuj. Dne 2. t. m. je vozil z avtobusom okrog 20 oficirjev. Med vožnjo mu je eksplodiral motor, pri čemer je Perša zadobil hude opekline in je drugi dan na to podlegel poškodbam. Pogreb pokojnega se je vršil v Splitu v ponedeljek, 5. t. m. Žalujemo sorodnikom naše iskreno sožalje.

Že zopet se je pripetila nesreča težjega značaja, tokrat na parni žagi g. Vindiša v Ročnici pri Ptuj. Tamkaj zaposleni delavec Vidovič se je pri pripravljanju hloda za žago vsesal v levo nogo. Po daljšem čakanju je ponesrečenca še-le njegova žena dala prepeljati na svoje stroške v Ptuj k zdravniku.

Kulturni pregled

Ljubljansko gledališče

Drama

Pavel Golja: »Kulturna prireditelja v Črni mlaki«. Najnovejša slovenska veseligrada, ki jo je človek vesel, je »Kulturna prireditelja v Črni mlaki«. Ni treba sicer v njej iskati teh ali onih vrtilin, teh ali onih pogrešk, nego človek jo gleda, se smeje in srce mu je nekako zadovoljno. Napisana je namreč po domače, motivi in dejanja so zajeti iz današnjega vsakdanjega življenja, v katerem je vse polno domišljavcev, li navce, kritikov ter napačnih pojmov o bratstvu in kulturi. Vmes pa gesla delavca, ki obeša napis na slavolet in malomarno z nekakim dobrodušnim prezirom pove sinu svoje mnenje o takšni kulturni prireditvi. Režiral je prof. Sest. Veseligrada je dobro uspela in pisatelj Golja je občinstvo hrupno klicalo pred zastor.

Mariborsko gledališče.

Jacques Deval: Gospodična. V nedeljo zvečer smo videli »Gospodično«, delo francoskega pisatelja Devala, avtorja »Tovariša«, ki ga ravno v teh časih igrajo s tolikim halojem po evropskih odrih. V povojnem času se je pri Francozih posebno razvila psihološka drama, ki ji predvsem prednjačita M. Rostand in J. Deval. Toda ravno te drame slone na kaj čudnih kontrastih, kakor pri Rostandu »Vest« in »Gospodična« pri drugem. Pri slednji posebno poudarjajo etično vrednost dela, ki je pa nikakor ne zasluži, če je, je nakazano samo v liku Gospodične, ne pa v vsej oni gnili družbi, ki jo obdaja. Problem, ki smo ga pri nas vajeni le v nižjih slojih, nam je tu s svojimi zaključki malodane nerazumljiv. Da stvar ni užgala pri gledalcih, je najbrže vzrok v režiji, ki je bolj upoštevala dramo kakor pa komedijo, v čemer bi dobila predstava svoj bolj upravičen in srečnejši poudarek. Obisk je bil pri premijeri še kar lep.

Tone Starec.

Nova čehoslovaška valuta. Na Čehoslovaškem nameravajo znižati zlato zalogo, ki bo imela za posledico 16,6 odstotno devalvacijo. S tem hočejo pomnožiti prometni denar. Namen ima ta načrt preprečiti deflacijo. Kakšen učinek bo imel ukrep, je težko prorokovati. Vlada misli, da se bo preprečilo spekulacijo in bodo cene poskočile za 3 ali 4 odstotke.

Ceni kruh v Bosni. V Bosni so v nekaterih podeželskih mestih določili ceno belemu kruhu na 1,50 Din, črnemu pa na 1 Din. — Z ozirom na velik žitni pridelek v državi bi lahko isto storili tudi drugod, če ne bi žitni »monopol« veletrgovcev dražil žita.

Delavski pravni svetovalec

Delavčev podpis potrjuje, da se odreka 50-odstotnemu povišku za nadurno delo, je med službovanjem neveljaven

§§ 4, 5 in 10 zak. o zaščiti delavcev

Iz pravde proti premogovniku »Liboje«

V premogovniku »Liboje« pri Celju, kojega lastnica-družba ima svoj sedež v Ljubljani, je bil zaposlen več let neki strojnik, ki je bil obenem delovodja. Plačan je bil od dne (šlite), in sicer za 8 delovnih ur po Din 55.— dnevno, pozneje po Din 52,25 in končno po Din 50.— dnevno. Delati pa je moral ta strojnik tudi preko 8 delovnih ur, ne da bi mu trdka to nadurno delo plačevala z zakonitim 50% poviškom. Pač pa je moral strojnik z drugimi delavci vred med službovanjem podpisati izjavo, s katero se odreče 50% povišku. Takšne izjave so podpisovali vsi delavci iz strahu, da ne bi bili sicer odpušteni iz službe.

S koncem marca 1933 je bil strojnik odpuščen iz službe in po odpustu ni ničesar podpisal glede plačila nadurnega dela, ampak je zahteval od premogovnika plačilo 50% poviška za vse izvršene nadure tekom zadnjih treh let. Nadurno delo si je strojnik točno zapisoval sproti v posebno knjigo in je vsled tega točno vedel, koliko nadur je izvršil.

Ker je premogovnik odklonil plačilo nadurnega poviška, je strojnik vložil pri sreskem sodišču v Celju tožbo za znesek Din 6.296.—, kolikor je znesel 50% povišek, za vse nadure tekom zadnjih treh let.

Sodba

Sodišče je po izvedenih dokazih tožbi ugodilo in obsodilo premogovnik »Liboje« na plačilo gornjega zneska in vseh stroškov ter sodnih taks.

V razlogih sodbe pravi sodišče med drugim:

Nova francoska vlada

Manifest francoskega pretendenta na prestol.

V novi francoski vladi se nahajajo znatni politiki. Že Doumergue, bivši predsednik republike, ima precej avtoritete. V vladi sta pa tudi glavna Herriot in Tardieu; ta dva sta ministra brez portfelja.

Nova »nacionalna« koalicija, do katere pride v Franciji prav malokrat, je povzročila v Franciji demoralizacijo v meščanskih strankah. Predvsem so prizadeti radikalni, ker je baje zapustil stranko nje bivši predsednik Herriot. Enaka disharmonija se je pokazala tudi v drugih strankah.

Nova vlada ima večino, ki se jutri predstavi parlamentu, in ima namen, izpremeniti predvsem parlamentarne predpise, ne pa opustiti demokracije, ki je v Franciji silno ukoreninjena ter pomeni narod in demokracija isto.

Zdi se pa nam potrebno, da ob tej priliki omenimo še eno dejstvo. Francija ima, odkar je republika, več pretendentov na prestol. Ti se pojavljajo ob vsaki priliki in poudarjajo, kako bi bila Francija srečna, če bi poklicala na prestol pregnano dinastijo. Tudi sedaj se je oglašil tak pretendent. V Belgiji prebiva na nekem gradu princ Guise. Ta je izbral nezadovoljstvo v Franciji ter izdal manifest na francoski narod ter mu ponudil svojo »milost«. Vse reakcionarne časopise ga podpira, prinaša njegovo sliko in ga povečuje.

No, in te ponudbe Francija pač ne more sprejeti.

V § 10 zakona o zaščiti delavcev, katero določilo je v smislu 94 istega zakona prisilnega značaja, je določeno, da morajo lastniki industrijskih podjetij plačevati prekočasno delo najmanj 50% višje od rednega. Po § 5 navedenega zakona pa niti posamična, niti kolektivna pogodba ne more nasprotovati odredbam tega zakona, t. j. niti službojemalec se ne more tekom trajanja službenega razmerja odreči že pridobljenemu zahtevku na 50% povišku.

Če je tožnik v času službenega razmerja podpisal ponudeno mu začasno potrdilo, da nima ničesar več tirati od toženke, potem se njegova odpoved ne more smatrati učinkovito, ker je bila dana še v teku službenega razmerja. Da je tožnik mogel imeti upravičen strah, da delo zgubi, če se zahtevku po povišku ne izreče, izhaja celo iz izpovedbe priče Laznika Ivana, na katero se toženka sklicuje. Imenovana priča izpove, da je delavcem rekla, naj podpisajo, ako jim je za delo. Priča sicer dostavlja, da je mislil pri tem na nadurno delo, vendar s tem ni rečeno, da so tako tudi njegovo izjavo razumeli delojemalci. Priča Blaj Vinko in Resnik Andrej potrjuje, da sta tudi ona mislila, da izgubita službo, če ne podpisata predložene izjave. Ravno tako potrjuje Franc Zupanc, da je dejal njemu in tožniku tudi toženkin upravitelj in še nekim drugim, naj podpisajo listke, če jim je za delo.

Če je torej tožnik podpisal izjavo pod takimi okolnostmi in se odrekal 50% povišku za nadurne dne, tega ni storil prostovoljno, vsled česar njegov odrek ni bil pravnoveljav. Zato je bilo zahtevku, ki je bil utemeljen, ugoditi.

(Dalje prihodnjič.)

Naše delavstvo povabljen v Prago

Na III. Delavsko olimpijado.

Poročali smo že parkrat, da pripravljajo čehoslovaške Telovadne zveze za dneve od 5. do 8. julija t. l. v Pragi ogromno telovadno prireditev pod naslovom »III. Delavska olimpijada«.

V nedeljo je na slavnostnem zborovanju obnovljene socialnodemokratske stranke Jugoslavije v Beogradu čehoslovaški delegat s. dr. Winter zaključil svoj velepomemben politični govor o odnosih čehoslovaške in Jugoslavije s sledečimi besedami:

»Mi smo ganjeni nad vsem tem, kar smo te dni videli v Beogradu. Gnila nas je zlasti tudi velika gostoljubnost, s katero so nas sprejeli beograjski sodruzi in sodružice. Imenoma odbora III. Delavske olimpijade v Pragi Vas moram povabiti na našo veliko olimpijado v Prago. Želimo, da se Vas pripelje čim več na to veliko delavsko svečanost, ki bo obenem preizkušnja demokracije. Tam Vam bomo povrnila gostoljubnost, s katero ste Vi nas sprejeli v Beogradu.«

Ženski pokret

Žena v kuhinjo! To debato je v Avstriji zopet pričela klerikalna »Reichspost«. V kuhinji je svet žene. Da, resnica je, da je žena v prvi vrsti gospodinja in mati. Toda, kdor to zahteva, mora tudi poskrbeti za to, da je to mogoče. Današnji gospodarski sistem je kriv, da mora žena v tovarno, da mora študirati itd. Tudi nemški fašizem zagovarja isto tezo v tem vprašanju kakor klerikalizem. Moralni in pametni klerikalci pa naj vendar enkrat povedo, komu naj žene gospodinjijo, kako naj rode in skrbje za nego otrok, ko je pa danes že skoraj 40 odstotkov žen odvisnih od svojega zaslužka. Te žene naj gospodinjijo, naj negujejo otroke, žive svojemu naravnemu poklicu. Kako? To naj pove klerikalizem, to naj predružači, sicer uganja samo demagogija.

Ljudska samopomoč

v Mariboru, Grajski trg 7/1,

Pristopajte k zadrugi

„Delavski dom“

r. z. z. o. z. v Mariboru

Pristopnina znaša 5 Din, delež 125 Din. Vsak delavec, delavka naj smatra za svojo dolžnost da bo član te delavske zadruge.

redna pomožna blagajna, naznanja vsem svojim cenj. članom, kakor vsemu občinstvu Dravske banovine, da je

naš obstoj popolnoma zagotovljen

po dosedanjem dotoku mesečnih prispevkov od 1. novembra 1933, torej od uveljavljenja novih pravil.

Vse govorice o našem zavodu, da bode prenehal ozir. likvidiral so lažnjive. Proti razširjateljem takih novic bomo sodnijsko postopali.

Blagajniško načelstvo.

Vsi letni naročniki „Radiowelt“ dobe 14 karatno originalno ameriansko

zlatoto nalivno pero ali po Kürschnerjev ročni leksikon, (900 strani, 32 tabel) ali eno prvovrstno radijsko cev.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled „Radio-welt“. Naroča se Administration der „Radio-welt“ Wien I, Pestalozzengasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske nogavice po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štev. 2324.